

voor een bloeiende gemeenschap

beleidsplan 2021 – 2025

van de

Protestantse gemeente te Enkhuizen

voorlopig vastgesteld door de kerkenraad dd 17 juni 2021

Inhoud

1. Inleiding
2. Omgeving en achtergrond
3. Visie en missie
4. Onze kern
5. De nabije toekomst
6. Mensen en middelen
7. Tenslotte
8. Uitwerkingsplannen
  1. Eredienst en kerkmuziek
  2. Pastoraat
  3. Vorming & Toerusting
  4. Kunstcommissie
  5. Diaconie
  6. Werkgroep ZWO
  7. Jeugd
  8. Kerkbeheer
    - a. financiële scenario's
    - b. opbouw ledenbestand PGE
  9. PR & Communicatie

1. Inleiding

Met het formuleren van dit beleidsplan 2021-2025 van de Protestantse gemeente te Enkhuizen is een begin gemaakt in januari 2020, de voltooiing lukte nog net in 2021. Het vroeg meer tijd dan ook maar één van de direct bij het opstellen betrokkenen had voorzien. Oorzaak: het onverhoeds invallen van de corona-pandemie, ook in onze directe omgeving. Ons voornemen was, uitgaande van al wat in ons gemeentelven tot dankbaarheid stemt, snel een beknopt plan voor de komende periode op te stellen. Snel is dus niet gelukt, beknopt moet nog steeds kunnen en in ons gemeentelven is nog altijd veel waarvoor we dankbaar zijn.

Deze twee jaren waren bijzonder door de pandemie en haar uitwerking op ons aller dagelijks leven, ook op het leven van de gemeente. Daartoe behoorde naast de vanzelfsprekende gevoelens van eenzaamheid en soms wanhoop ook, in positieve zin, de veerkracht die de gemeente toonde in haar aandacht voor de ander en, niet in het minst, in het vinden van begaanbare wegen om de eredienst op een goede manier gaande te houden!

Na een door alle deelnemers positief ervaren gesprek van de kerkenraad met onze classispredikant, ds. Verhoeff, waarin we samen terugblikten op de voorbije beleidsplanperiode besloot de kerkenraad tot instelling van een werkgroep beleidsplan. Deze groep kreeg de opdracht een beleidsplan voor de periode 2020-2025 voor te bereiden.

De groep, die bestond uit Bernice Baars, Carolien Borias, Kees van Dijk, Henk Haandrikman, Jeannette Plokker, Fenna Smit en Kees van Zijverden adviseerde de gemeente bij het denken over toekomstig beleid te betrekken door aan te haken bij de in voorjaar 2020 geplande ontmoetingsbijeenkomsten met groepen gemeenteleden. De in die acht bijeenkomsten genoemde punten van aandacht voor de toekomst vormden de eerste bouwsteen voor een visie op de komende periode. Andere bouwstenen, aangedragen door de kerkrentmeesters, vormden de krimp annex vergrijzing van de gemeente en de daarmee samenhangende terugloop van de opbrengst van de jaarlijkse actie kerkbalans en, moeilijker te duiden, de veranderende positie van kerk en religie in de huidige samenleving. Kort samengevat luidde de visie die de werkgroep de kerkenraad ter bespreking voorlegde:

de PG Enkhuizen wil (misschien) niet groeien, maar (zeker wel) bloeien!

De weerklank van die visie ziet u terug in het motto dat dit beleidsplan heeft meegekregen.

In de winter van 2020 waren er gemeenteleden, al dan niet in een vast verband, actief op de volgende werkvelden:

<i>Eredienst en kerkmuziek,</i>	<i>Pastoraat,</i>	<i>Vorming & Toerusting,</i>
<i>Kunstcommissie,</i>	<i>Diaconie,</i>	<i>werkgroep ZWO,</i>
<i>Jeugdwerk,</i>	<i>Kerkbeheer,</i>	<i>PR & Communicatie</i>

Hun is de vraag voorgelegd hoe zij deze visie denken uit te werken in hun werkplannen. In het laatste hoofdstuk van dit beleidsplan zijn deze uitwerkingsplannen weergegeven. Hoewel deze uitwerkingsplannen niet alle een toekomstvisie weergeven zijn ze volledigheidshalve wel allemaal integraal opgenomen.

2. Omgeving en achtergrond

De gemeente Enkhuizen telde per 1 januari 2021: 18.600 inwoners. In vergelijking met de gemiddelde plaats in West-Friesland is het aantal kerkgenootschappen opvallend hoog: van katholiek tot baptisten; 5.6 % van het inwonertal is lid van de PGE.

Enkhuizen was één van de steden die begin 17e eeuw de Verenigde Oost-Indische Compagnie oprichtten. Nog altijd is aan de bebouwing en de havens te zien dat Enkhuizen een rijk verleden als haven en 'haringstad' heeft. De 15e -eeuwse Zuider- of Sint Pancraskerk is met haar karakteristieke toren en carillon een van de sfeerbepalende gebouwen. Het stadje is toeristisch interessant vanwege het watersportcentrum, jachthavens, Sprookjeswonderland en het Zuiderzeemuseum. Daarnaast telt Enkhuizen internationaal vermaarde zaadbedrijven en een cluster van kunststofindustrie.

De politieke partijen VVD, D66, PVV, SP en CDA waren bij de laatste verkiezingen (Tweede Kamer 2021) de grootste. 22% van de inwoners is 65 jaar of ouder (bron: allecijfers.nl).

Het beeld van de Reformatie in de Nederlanden van de 16e eeuw is er één van veel strijd en geweld. Zonder twijfel zal zich dat ook in en om Enkhuizen hebben voorgedaan maar de overgang van de Enkhuizer gemeenschap van de katholieke naar de gereformeerde religie is tamelijk geruisloos verlopen.

De PGE is gevormd in 2012 door fusie van de hervormde gemeente Enkhuizen met de Gereformeerde Kerk van Enkhuizen, een fusie die plaatsvond in het voetspoor van de landelijke vereniging van de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken en de Evangelisch-Lutherse kerk in 2004. Met de Enkhuizer Lutherse gemeente, die buiten deze plaatselijke fusie bleef, werd nauw samengewerkt in gezamenlijke diensten, een gezamenlijk kerkblad en later ook in meer specifiek aan de Lutherse muzikale inbreng gewijde cantatevespers. In 2017 zag de krimpende ELG zich genoodzaakt het eigen kerkgebouw te verlaten; In 2020-2021 besloten de ELG van Enkhuizen en de PGE tot fusie.

Enkhuizen kent een groot aantal kerkgenootschappen; de PGE werkt in de in 1968 opgerichte *Raad van kerken in Enkhuizen* met een aantal daarvan samen. Dit zijn de Rooms-Katholieke Parochie, de Oudkatholieke kerk, de Doopsgezinde Gemeente, het Apostolisch genootschap, de Vrije Baptisten gemeente en het Leger des Heils. Een samenwerking, met ups en downs, die onder meer tot uiting komt in een jaarlijks gezamenlijk gebed voor de eenheid, gezamenlijke zorg voor de weeksluitingen in de verzorgings- en verpleeghuizen en gezamenlijke activiteiten op diaconaal terrein.

3. Visie en Missie

In 2015, toen onze fusiegemeente zich genesteld had in de verbouwde Zuiderkerk, formuleerde zij het eerste "postfusie" beleidsplan. Het kreeg de titel 'zichtbaar doen wat je gelooft'. In de discussies die ons tot dat plan brachten stond het gesprek over 2 vragen centraal: wat staat ons als gemeente voor ogen en hoe denken we dat te kunnen bereiken. Niet vragen – die wel leefden - over vergrijzing, terugloop van het ledental en dreigende financiële tekorten. In de gesprekken in 2020-2021 onder het motto: 'hoe nu verder?' hebben wij diezelfde benadering ervaren. Het is dan ook niet uit gemakzucht maar uit overtuiging dat wij constateren dat onze visie en missie, zoals we die in 2015 formuleerden nog onverkort gelden:

De Protestantse Gemeente Enkhuizen wil

- **een open en tolerante geloofsgemeenschap zijn, geïnspireerd door bijbelverhalen;**
- **de ruimte bieden voor een persoonlijke manier van geloven, die geworteld is in het christendom;**
- **het geloof in relatie brengen met de werkelijkheid waarin wij leven;**
- **beschutting, veiligheid en bemoediging bieden;**
- **open zijn naar de samenleving en gericht zijn op menselijkheid.**

Zo wil onze gemeente gestalte krijgen als:

- **een vindplaats van God in de wereld waarin wij leven;**
- **een ontmoetingsplaats van mensen, die elkaar op het geloof aanspreken;**
- **een oefenplaats van ons persoonlijk en gezamenlijk geloof.**

4. Onze kern

De kern van ons gemeentezijn zien wij in drie activiteiten, kort samengevat in de begrippen

- *vieren*
- *leren*
- *dienen*

Wij willen eraan werken dat ieder die onze kerkgemeenschap ontmoet ervaart zich bij ons thuis te kunnen voelen. Ieder mag rekenen op een open ontvangst, spontane zorg en echte belangstelling. Wij willen ook ieder mogelijkheden bieden zich op eigen wijze in het verband van onze gemeente te ontplooien. Daarbij staat de boodschap van het evangelie, zowel in ons persoonlijk als gemeenschappelijk leven, centraal in geloven én handelen. Samen zingeving en spiritualiteit delen, het kan vanuit een eredienst, maar ook uit ontmoeting van de ander of een goed gesprek. Een belangrijke plaats in het gemeentelven ruimen we in voor hedendaagse maar ook vroegere culturele uitingen van ons geloof.

Met en door onze kernactiviteiten

- viering van de (zondagse) erediensten,
- omzien naar en verbondenheid met elkaar, zowel in de vorm van pastorale zorg als van het omzien naar elkaar van de gemeenteleden en
- diaconaat binnen maar uitdrukkelijk ook buiten de gemeente, plaatselijk en wereldwijd

willen wij inspiratie bieden voor zingeving, om vanuit een bijbels perspectief te kijken naar wie wij zijn als mens en als (duurzame) samenleving. Zo streven we naar een zichtbare aanwezigheid van de kerk in de Enkhuizer gemeenschap, waar mogelijk in samenwerking met de andere kerkgemeenschappen in Enkhuizen en omgeving

Bijzondere aandacht willen wij de komende jaren in al onze activiteiten besteden aan de verstaanbaarheid van wat wij doen. Veel daarvan is vanzelfsprekend voor de huidige groep, veelal oudere, in de protestantse traditie opgegroeide en -gevoede, gemeenteleden. Voor de jongere/nieuwe generaties die die achtergrond niet of in mindere mate hebben ontbreekt die vanzelfsprekendheid. Het betekent niet dat er geen vraag is naar zingeving, integendeel, maar wel dat veel jongeren vrijer en vaak ook kritischer staan tegenover wat ouderen willen overdragen. Met de andere kerkgemeenschappen in Enkhuizen en ook met de andere gemeenten in de Protestantse kerk in Nederland, willen we actief zoeken naar nieuwe vormen van overdracht. Dat kan betekenen dat we oude vormen van *vieren*, *leren* en *dienen* verlaten en er al zoekende nieuwe voor in de plaats kiezen of ernaast gaan proberen. In dat kader zullen de Kruispuntvieringen zeker een rol kunnen vervullen, maar ook valt te denken aan vespervieringen, diensten met lekenpreken, het meer betrekken van kunstuitingen bij diensten maar ook leergesprekken en andere, misschien nog niet bedachte, vormen.

Eigen huis

In veel aspecten van ons gemeentezijn speelt de centrale ontmoetingsplek die de Zuiderkerk is een grote rol, zoals het clubhuis, de buurtkroeg en de sportkantine dat ook doen voor andere vormen van sociaal leven. Onze gemeente is in gepaste mate trots op dit kostbaar erfgoed, gebouw, inventaris, schilderijen en gebruiksmogelijkheden. Of de Zuiderkerk die

rol ook vervult of zou kunnen vervullen voor een jongere generatie weten we niet. Wat in het clubhuis gedaan wordt bepalen de aanwezigen, waarom zou dat in de toekomst in de kerk anders zijn?! Anders gezegd: werk aan het zijn van een open en toegankelijke gemeente en de mensen die daar ook in de toekomst op af komen zullen hun vorm zelf zoeken/vinden.

5. De nabije toekomst

Het 'niveau' van ons gemeentezijn komt vooral tot uiting in de pastorale en diaconale zorg, de vormgeving van onze erediensten en de zorg voor ons kerkgebouw als cultureel erfgoed van wie ons voorgingen. Zorg is vooral mensenwerk en zal dus afnemen naarmate minder mensen en minder middelen beschikbaar zijn. Kerkrentmeesters berekenden dat we in financiële zin en bij de huidige trends nog maximaal 20 jaar verder kunnen, mits we de bezetting van de pastoraatsfunctie terugbrengen tot 1 fte. De recente corona-periode heeft laten zien hoe kwetsbaar plannen en berekeningen kunnen zijn. In hoofdstuk 6 zullen we nog nader ingaan op de krimp, de invloed daarvan op het financiële en het personele aspect en op welke wijze wij daaraan in de nabije toekomst bijzondere aandacht willen schenken.

Nog dit kalenderjaar verwacht ds. Haandrikman de emeritaatgerechtigde leeftijd te bereiken en in de loop van het volgende jaar bereikt onze pastoraal werker, mevr. Louise Kooiman eveneens haar pensioengerechtigde leeftijd. Dat betekent dat de PGE zich, alvorens te komen tot openstelling van vacatures, dient te bezinnen op omvang en inhoud van beide pastoraatsfuncties, zowel vanuit het financieel als vanuit het inhoudelijk belang.

Onze 'formatieomvang' wordt getoetst aan in de landelijke kerk gangbare normen. Wat anderen kunnen moeten wij ook kunnen, anders gezegd: waarom zou de PGE meer nodig hebben dan waar andere gemeenten in de Protestantse Kerk het mee kunnen en moeten doen? Dat betekent dat we, gelet op de grootte van onze gemeente en de ontwikkelingen van onze financiën, terug moeten in omvang voor de pastoraatsfuncties van 1,5 naar 1,0 fte.

In het voorgaande is een beknopte, maar ambitieuze, toekomstvisie geformuleerd. Tegen die achtergrond rijst de vraag of er – en zo ja welke - accent(verschuiving)en in de taakuitvoering moeten aangebracht worden bij het zoeken naar opvolging voor de pastor(es).

In algemene zin zal de nadruk, bij een teruggang naar 1 fte, sterker dan nu moeten komen op voorbereiding en uitvoering van de erediensten en zal het actieve aandeel van de voorganger in het pastoraat meer dan nu al het geval is zich richten op het crisispastoraat. Dat vraagt van de gemeenteleden meer onderling pastoraat en dus ook meer coaching van de gemeente door de voorganger op pastoraal gebied. In die zin zijn accentverschuivingen te verwachten. Voor het overige is onzes inziens 'het accent' vooral een resultante van het samenwerken van voorganger en gemeente rond de in het vorige hoofdstuk omschreven kern.

Wel zal het kunnen helpen wanneer de gemeente de voorganger de ruimte geeft zich te richten op inhoudelijke taken door het vergaderen en andere overlegvormen met de voorganger zoveel mogelijk te beperken tot het echt noodzakelijke.

Vraag rijst ook of het de voorkeur verdient één fulltime predikant of twee parttimers aan te trekken. Hoewel een goed op elkaar ingespeeld parttime duo een zekere flexibiliteit en specialisatie kan betekenen geven wij de voorkeur aan één voltijds predikant. Het is werk waarbij het belangrijk kan zijn dat de vele verschillende facetten in één persoon gebundeld zijn: aanspreekpunt, herkenbaarheid, vertegenwoordiger. En bij elke in duo uitgevoerde taak wordt tijd voor overleg en afstemming geleverd wat een deel van het voordeel tenietdoet.

6. Mensen en Middelen

De Zuider- of Sint Pancraskerk is vanouds het door elke Enkhuizer – en velen daar buiten - gekende huis van onze kerkgemeenschap. Ook velen die geen lid van onze gemeente zijn heeft het kerkgebouw iets te zeggen; het is een 'heilige' plek in de Enkhuizer samenleving.

We zien dat de plaats van het instituut kerk in onze samenleving sterk verandert. De vanzelfsprekendheid waarmee mensen van ouder op kind deel uitmaakten van een kerkelijke gemeenschap is grotendeels verdwenen. Daarmee kan de kerk ook niet meer met diezelfde vanzelfsprekendheid rekenen op de inzet van mensen en op hun financiële bijdragen. Anderzijds ervaren we ook dat de PGE veel kan bieden voor de beleving van verstillig, inspiratie en ontmoeting maar ook als waardevol cultureel erfgoed dat een bijzondere achtergrond biedt voor religieuze, muzikale en kunstzinnige uitingen. Wij zien dat die aantrekkingskracht voor velen vanbinnen en buiten Enkhuizen zich ook laat vertalen in bijdragen in velerlei vormen aan het in stand, toegankelijk en in gebruik houden van de kerk. Daar willen wij nog meer dan voorheen op inspelen.

Het betekent dat wij openstaan voor samenwerking met de Gemeente Enkhuizen en actief willen meedenken over de plaats van de Zuiderkerk in het beleid van de gemeente, in het vertrouwen dat ook het gemeentebestuur inziet welke belangrijke rol het gebouw en de kerkelijke gemeenschap in de historie van de stad hebben gespeeld en nog in het maatschappelijke leven zullen kunnen spelen. Wij denken dan niet alleen aan de religieuze functie maar ook aan de kunsthistorisch waardevolle gewelfschilderingen, het monumentale gebouw, het 17^e-eeuwse orgel en de muzikale mogelijkheden die de fraaie akoestiek biedt. Ook als accommodatie voor uitvaarten en andere bijeenkomsten van grotere omvang biedt de Zuiderkerk veel mogelijkheden.

Zo zien wij het gebouw als een middel om de zichtbaarheid van onze gemeente in de stad te ondersteunen.

7. Tenslotte

Het voorgaande is een weergave van voornemens, hoop, verwachting maar ook zorgen waarmee wij de voor ons liggende periode tot 2026 denken in te gaan. Een gemeenschap die hoop en verwachting koestert, in financiële zin nog geruime tijd kan door functioneren maar ook de zorg ervaart dat zij steeds verder vergrijsst en daardoor het noodzakelijke vrijwilligerswerk steeds moeilijker kan opbrengen. Wij zijn ons er van bewust dat dergelijke zorgen over de toekomst ook bij veel andere kerkelijke gemeenschappen in meer of mindere mate bestaan. Naast de inzet voor ons functioneren binnen de Enkhuizer gemeenschap willen we ons ook oriënteren op de mogelijkheden die andere kerken in soortgelijke omstandigheden benut hebben. Er is een schat aan ervaring in kerkelijk Nederland die we zeker kunnen benutten. Wij willen nog dit jaar een werkgroep met een dergelijke brede zoektocht belasten en rapport over de (on)mogelijkheden laten uitbrengen.